

Lietteestä separoitu kuivajae kuivikkeena

Lilli Frondelius

LantaLogistiikka

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

8.2.2018

© Luonnonvarakeskus

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Pitkään käytetty, vähän tutkittu

Pohjois-Amerikassa käytössä jo 70-luvulta asti. Nykyisin yleistä myös Keski-Euroopassa.

➔ Tästä huolimatta vain vähän tutkimustietoa saatavilla ja sekin pääasiassa syväparsista

Kuivajae vs. hiekka syväparsissa

Edut:

- Uusiutuva
- Ei niin hankaava
- Ei kuluta laitteita

Riskit:

- SCC
- Terveysriskit
- Management
- Talous

Riskit koskevat kuivitusta myös muunlaisissa parsissa

Kuivajakeen tuottaminen

Kolme menetelmää:

- **Käsittelemätön kuivajae**, "green bedding"
  - Separoidaan raakalietteestä ja käytetään sellaisenaan
- **Kompostoitu kuivajae**
  - Raakalietteestä separoitu kuivajae kompostoidaan (esim. rumpukompostori), 70° C, 2 – 3 vrk
- **Biokaasulaitoksen käsittelyjäännöksestä** (anaerobic digestate) **separoitu kuivajae**
  - 35° C, 20 vrk

Vaikutus kuiva-aineeseen ja mikrobimääriin

Management kaikissa ensiarvoisen tärkeää!

- Käyttö mahdollisimman tuoreena, ei saa lämmetä (uudestaan)
- Märkien kuivikkeiden siivoaminen
- Lypsyhygienia

Kuivituskoe, Luke Maaninka

2 x 3 kuukautta
Kuivajae vs. turve

Luke Maaningalla testattiin
raakalietteestä separoitua
käsittelemätöntä kuivajaeetta

Utareterveys

Ontuminen/sorkkaterveys

Ihovauriot

Puhtaus

Makuukäyttäytyminen ja aktiivisuus

Myös käyttökokemuksia

- Levitys
- Kuiva-aine pitoisuus

Kuivitus

- Kuivitus navetassa 3x viikossa
  - Vähintään 10 l/parsi/päivä, noin 500 litraa kuiviketta per jakokerta
  - Koneellinen kuivitus (Bobman)
- Ruuvipuristin separaattori (Bauer Separator S 655), seulakoko 0,5 mm
  - Separointi aina kuivituspäivänä
- Kuivajakeen kuiva-ainemääritys kerran viikossa heti separoinnin jälkeen ja uudestaan ennen kuivikkeen jakoa

	Kuiva-aine %	Keski-hajonta	Minimi	Maksimi
Separattorista	23,8	1,3	21,9	26,7
"Moposta"	24,6	2,0	20,1	27,7

Lantatuubi

<https://www.youtube.com/watch?v=W8kUE7S3Gmw&index=8&list=PLW7ogpoRfg7csAt711eP4fw5YPNUURFIW>

Utareterveys

Maitonäytteet kahden viikon välein
→ yhteensä 15 näytteen ottoa, lähes
400 näytettä

Somaattisten solujen
määrä

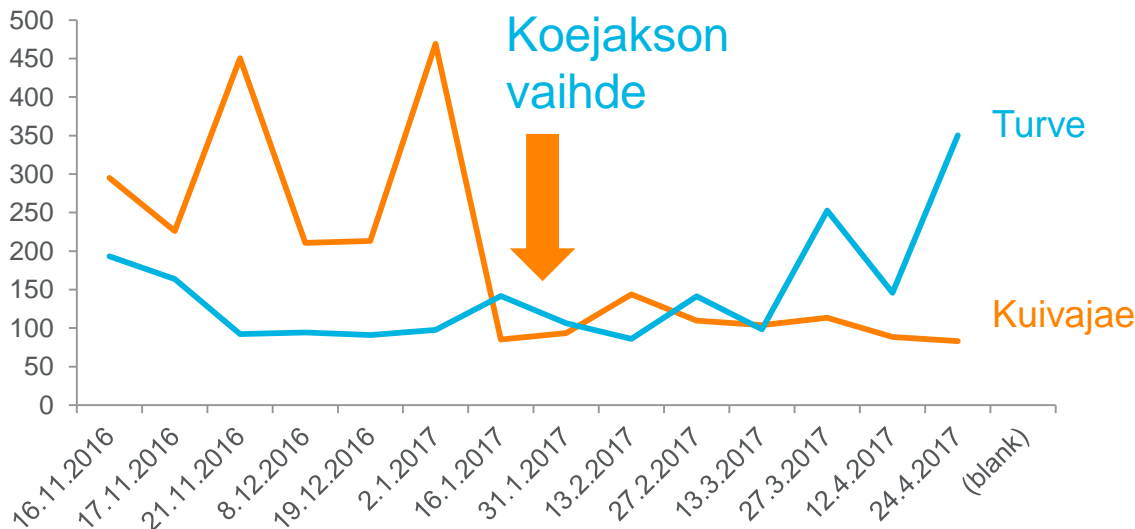
Utaretulehdusnäytteet kaikista
uusista soluttajista ja pitempään
soluttaneista harkinnan mukaan
(yhteensä 27 näytettä)

→ Yhteensä 38 näytettä
maitonäytettä, joissa solut
≥400 000/ml (14 eri
lehmää)

Somaattisten solujen määrä

1. koejaksolla keskimääräinen soluluku korkeampi kuivajakeella
277,2±668,3 vs. 125,4±295,3 (keskiarvo±keskihajonta)
2. koejaksolla keskimääräinen soluluku korkeampi turpeella
105,2±156,7 vs. 167,8±469,8

➔ **Kuivikkeiden välillä ei tilastollisesti merkitsevää eroa solumäärissä**

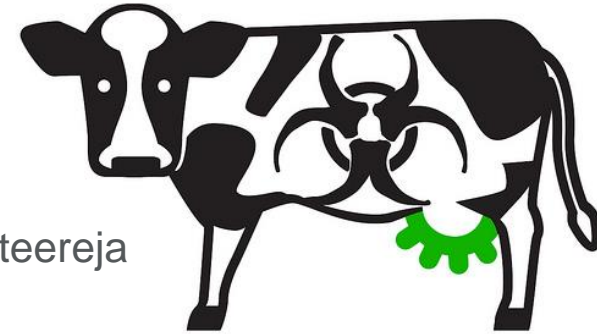

Eläinryhmä, $p < 0,05$
Poikimakerta, $p < 0,0001$
Maitotuotos, $p < 0,001$

➔ Hajontaa aiheuttaa
muutama voimakkaasti
soluttava eläin toisessa
koeryhmässä

Utaretulehdusnäytteet

- Yleisin löydös KNS
  - Pääasiassa lehmän iholla normaalisti tavattavia bakteereja
  - Esiintyi molemmissa kuivikeryhmissä
  - Monesti subkliinisiä tapauksia, vain soluluku nousee
- **Ympäristöperäisiä utaretulehduksia** vain kuivajakeella
  - Yksi E.coli tapaus heti kokeen ensimmäisellä viikolla
  - Yksi Str. Dysgalactiae tapaus
  - Kaksi Str. Uberis tapaus
  - Kaksi näistä lehmistä jatkoi soluttamista satunnaisesti koko loppu kokeen (KNS/ei löydöstä)

	Koko karja 2016 %-osuus	Koelehmät %-osuus
Str. uberis	5.8	3.6
Str. dysgalactiae	2.3	1.8
E. coli	1.8	1.8
Ympäristöperäiset tulehdukset yhteensä	9.9	7.2

Ympäristöperäisten utaretulehdusten ja kuivajakeen käytön yhteyttä ei tässä tapauksessa voi sulkea pois. Tapaukset olivat kuitenkin yksittäisiä.

Puhtaus

Puhtausluokittelu Welfare Quality® protokollan mukaan:

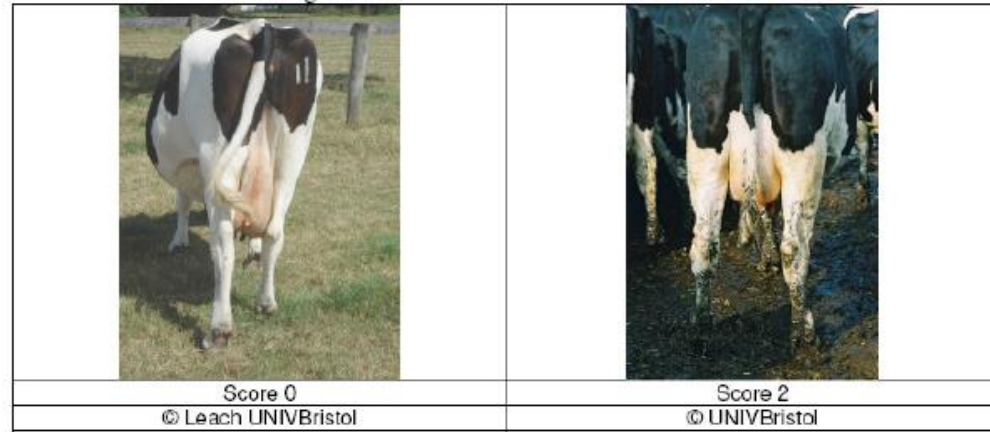
- Takajalat
- Takaneljännes
- Utare

Kuivituksella vaikutusta vain utareen puhtauteen:

- **Kuivajakeella 1,5 kertainen todennäköisyys olla puhdas verrattuna turpeeseen**

Huom! Fyysisen lian puuttuminen ei merkitse sitä, etteikö ihon pinnalla olisi taudinaiheuttajia.

Makuukäyttäytyminen

Kuivikkeella ei ollut vaikutusta lehmien päivittäiseen makuu-aikaan

Johtopäätöksiä

- Utareet puhtaammat kuivajaekuivituksella
- Kuivikkeella ei vaikutusta solumääriin
- Kuivajakeen yhteyttä ympäristöperäisiin utaretulehdustapauksiin ei voida sulkea pois → kyseessä kuitenkin yksittäistapaukset, jotka oli hallittavissa

Management ensiarvoisen tärkeää!

- Käyttö mahdollisimman tuoreena, ei saa lämmetä
- Navetan kosteus ja kuumuus edistää mikrobien kasvua
- Märkien ja seisoneiden kuivikkeiden siivoaminen
- Likaisuus → lannanpoisto, parret, lypsyhygienia!

Luke Maaningalla kuivajakeen käyttöä kuivikkeena on jatkettu.

- Noin 50/50 kuivajae/olkisilppu

Tilaesimerkki: Tikan tila

320 lypsylehmää
+ nuorkarja

- Parsipedit
- Syväparret

Kustannukset:

- Separaattori
35000 e
- Seulat 1000
e/vuosi
- Sähkö

EuroDairy -verkosto: Mitä muualla Euroopassa tapahtuu?

Italia (CRPA): Stabilized Litter Operational Group

- Separointi yleistynyt, lannoituskäytön lisäksi kiinnostusta kuivikekäyttöön
- Kuivikelannan hygienia tutkimuskohteena
- Prototyyppi biocell/aerocell hygienisointi

<https://www.cri-man.com/products/hygenizing-biocell/hbc-series>

Hollanti (ZuivelNL):

- Tuottanut tietoa myös brittiläisen AHDB:n käyttöön, raportit saatavilla englanniksi
- Kuivikelannan käyttö yleistä Hollannissa edullisuutensa takia
- Oma separaattori suositeltavaa → isot tilat
- Kuivajakeen käyttö tuoreena, ”tuontikuivajakeen” käyttö kielletty → vältetään XTAS bakteerien lisääntyminen

